

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 31 Volume: 7 Issue: 31

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÇOCUK EDEBİYATI DAİRESİNDE GÜLTEN DAYIOĞLU'NUN FANTASTİK-BİLİM KURGUSU

THE SCIENCE FANTASY OF GULTEN DAYIOGLU IN THE CIRCLE OF CHILDREN'S LITERATURE

Elif Emine BALTA*

Öz

İnsan hayatındaki her şey gibi bilim ve teknolojinin de yazın dünyasında yansıması bulunmaktadır. Bu yansıma kapsamında bilim kurgu, edebiyat ve bilimin birlikteliğini sağlayan en önemli türdür. Türk çocuk edebiyatına ait bilim kurgu türündeki yapıtlar 2000'li yıllardan sonra hız kazanmıştır. Fakat bu yapıtların nicelik ve nitelik bakımından yetkinleşme çabasında olduğu gerçeğini kabullenmek gerekmektedir. Bilim kurgu türünde Gülten Dayıoğlu'nun yapıtları, çocuk edebiyatı için oldukça önemli bir yere sahiptir. Gülten Dayıoğlu, evrensel erdemleri gözetmesi, insanın kendinin farkında olmasını istemesi, zihinsel olana değer vermesi bakımından yazınsal anlamda oldukça çaba göstermiştir. Onun, eserlerine, türü ne olursa olsun "eğitsellik" boyutu katması ve bu boyutu örtük bir biçimde sunması, çıkardığı kitapları çocuk edebiyatındaki yerini önemli hale getirmiştir. Bu çalışmada Gülten Dayıoğlu'nun yapıtları fantastik ve bilim kurgu özellikleri bağlamında değerlendirilmiştir. Fantastik ve bilim kurgunun birbirlerinden ayrılan ve birbirleri ile benzeşen yönlerinden yola çıkılarak eserler analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilim Kurgu, Fantastik Bilim Kurgu, Çocuk Edebiyatı, Gençlik Edebiyatı, Gülten Dayıoğlu.

Abstract

Like everything in human life, there is projection of science and technology in the literature world. The most important genre that holds literature and science together is science fiction. In Turkish children's literature, science fiction pieces have gained an acceleration as of 2000s. However, the products are yet to be developed in senses of their quality and quantity. Gülten Dayıoğlu's books have important place in children's literature. Gülten Dayıoğlu has worked very hard about, supervising the universal virtues, asking to be aware of the human itself and valuing the intellectual ones in the sense of literary. The books that she published provide her important place in children's literature, which she adds dimension of "to be educational" and serving this dimension as implicitly no matter what type piece of work she had. In this study, her works are evaluated in the context of fantastic and science fiction way. Fantastic and science fiction separated from each other and work each other on the basis of similar aspects and analyzed.

Keywords: Science Fiction, Science Fantasy, Children's Literature, Juvenile Literature, Gülten Dayıoğlu.

---

* Yrd. Doç. Dr., Bitlis Eren Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

Giriş

Edebi anlamda yakın zamana kadar pek fazla değer verilmemiş olan bilim kurgu, fantastik, gotik gibi türler, günümüzde, edebiyatın klasikleşmiş yapıtları kadar, okuyucuları etkilemekte ve onların gözünde önem kazanmaktadır. Bu dönüşümün en büyük nedenlerini değişen zaman ve ihtiyaçları farklılaşan bireylerin beklentilerinde aramak gerekmektedir. Teknoloji ve bilimin edebiyata yansması en açık bir biçimde bilim kurgu türünde görülmektedir. Görünüşte zıt olduğu düşünülen edebiyat ve bilim disiplinlerinin, bilim kurgu türünde birbirlerini tamamladığını söylemek çok güç olmayacaktır. Bilim kurgu türü yapıtlar ve bunlar üzerine, akademik olsun ya da olmasın, yapılmış olan çalışmalar bakımından ülkemiz Batı ile kıyaslandığında; Türk edebiyatının bilim kurgu türünde fazla gelişmemiş örnekler verdiğini iddia etmek mümkündür. Uğur (2010: 136) ülkemizde fantastik, korku ve bilim kurgu türlerinin gelişmemesinin temel nedenini geç modernleşme ile açıklar.

Bilim kurgunun tanımını Baudou (2005: 10) "dekoru dünya küreye indirgenmiş, yaşadığımız dünyaya sadık (natüralizm, psikolojik doğruculuk ve polisiye edebiyatla beslenen) "gerçeğin" edebiyatına karşı, bilim-kurgu, özelliği itibarıyla, dünyamızı, yalnızca yazarlarının hayal gücünde var olan yaratıklar, uygarlıklar ve buluşlarla zenginleştiren düşsel edebiyatların bir parçasıdır. Bir başka deyişle, yaşadığımız fiziki dünyadan kendini kurtarma özgürlüğünü gösteren edebiyatlardandır. Bu anlamda imkânsızın sanatıdır" şeklinde yapmıştır.

Tabii ki bilim kurgularda yer alan 'imkânsız' kalıcı değildir zira yazıldığı çağda gerçekleşmeyecek durumların birkaç zaman sonra sıradan gerçekler haline aldığı görülmüştür. Bilim kurgu türündeki yapıtlar, insanın bilimsel çalışmalar içindeki yeri ve karşısındaki duruşu ile kendi yaşamına kazandırdığı bilimsel yeniliklerin doğal ve sosyal yaşama olan olumsuz etkilerinin çözümünü içermektedir. Bilim kurgu türünde olumsuz etkilerin çözümüne odaklanma söz konusudur. Böylelikle yazar ütopyasına gerekçelendirmiş olur.

Bütün yenilikler gibi bilimsel buluşlar da belli bir uyum sürecini gerektirir. Bilim kurgu yazarları, sadece yeniliklerle ilgilenmekle kalmaz, bu yeniliklerin doğurabileceği sonuçları hesap edip insanoğlunun tepkilerini de göz önüne alır. Eğer formüleleştirilmiş somut bir ifade ile anlatmak gerekirse bilim kurgu türü, yazarların "olası problemlere karşı" "yüksek sesli haykırışı"dır (İsmihan, 2005: 2). Bununla birlikte bilim kurgu yapıtları, şimdiden ziyade yarın ile ilgilenir. İnsanların hayallerine, gelecekte beklenenlerine yönelik olma özelliği ile bugünü yaşamaktan kimi zaman sıkılan insan için bir kaçış noktası yaratır. Özdemir (2007: 343)

bilim kurgu yapıtlarının özelliklerini "bilinenden bilinmeyene gitme, bugünkü olanaklardan yarının olabirlerini ve olasılıklarını düşünme" ve "şaşırtma, yanılısma, gerçeğin ve yaşanılanın dışına çıkarma ve koşulları okuyucularca bildikleri varsayılan bir ortamda anlatıyı dondurma" olarak sıralamıştır.

Todorov'un (2004: 61-165) olağanüstü anlatı türleri sınıflamasında enstrümantal olağanüstü ile bilim kurgu yapıtları arasında kurmuş olduğu bağı, olayların "akılcı bir çerçevede ancak çağdaş bilime yabancı yasalarla" açıklandığını ve bu yolla, okuyucunun önce olağanüstü bir durumla karşılaştığını daha sonra bu durumun olağanlığına ikna olduğunu ifade ederek açıklar. Daha açık bir ifade ile bilim kurgu, gücünü, teknoloji ve fizik, kimya, genetik gibi bilim dallarından aldığı için yazar, okuyucuyu tedirgin etmek, kararsız bırakmak amacı güderken olayları da bu bahsi geçen teknolojik ve bilimsel imkânlarla açıklar (Özlük, 2011: 33). Muhakkak ki bilim kurgu yapıtları geleceği bilimsel olarak tam anlamıyla kestiremez (Oskay, 1982: 44). Zaten bu türün kurmaca olması, bilim, teknoloji ve fen kitaplarından ayrılması da bundan ileri gelmektedir. Bir bakıma sadece bilim kurgu yazarlarının düşsel dünyalarında gerçekleşen geleceğe dair öngörü olarak düşünülebilir.

Roberts (2006: 1) bilim kurguyu, kurgusal dünyalarını bizim gerçekte yaşadığımız dünyadan ayırt eden; gözlemlenen gerçek yerine hayali bir kurgu, tür olarak tanımlar ve fantastik bir edebiyat ifadesini kullanır. Johnson (2009) ise bilim kurguyu zekânın, idrakin oyun alanı olarak görür. Bilim kurgunun tek değil dünyanın geniş çeşitliliği ile insanlık ve teknoloji üzerindeki sayısız değişimi içeren çoklu geleceği oluşturduğunu, bununla birlikte insanın kendisini yeni bir ışık, şu anda sahip olunmayan geleceğin ışığı altında görmesini sağladığını ifade etmiştir. Hamdan ve arkadaşları (2012) bilim kurgunun, felsefi ve etik konuları bilim ve teknikteki gelişmelerle ilgili olarak keşfetmeye ve insan, bilim, teknik ve kültür ilişkisi üzerine tartışma ve düşünüp taşınma platformu sağlamaya çalıştığını belirtir.

Bilim kurgu taşıdığı amacın dışında, kahramanlar, yer ve zaman öğeleri açısından da kendine özgü karakteristiği olan bir türdür. Kişi kadrosu bakımından, diğer türlerden ayrılan bilim kurgularda, başka yıldızlardan veya gezegenlerden gelen veya başka gezegenlerde uygarlık kurarak yaşamakta olan yaratıklar yaygın olarak işlenen konulara kahraman olabilmektedirler (Duru, 1976: 14). Bununla birlikte bilim kurgu türünde, asıl temel bilimsel bir düşüncenin somutlaştırılması üzerine kurulduğu ve kurgu kişiler üzerine olmadığı için karakter gelişimine ve çizimine rastlanmamaktadır (Özdemir, 2007: 335). Bilim kurgu türü yapıtlarda sıkça görülen ütopyalar, "mevcut

sistemin aksayan yönlerini eleştiren ve ideal hayat tarzını anlatan bu hayalî “toplumsal projeler”dir (Yumuşak, 2012: 48). Bu idealize edilmiş hayatın doğruları, hâlihazırdaki yanlışları vurgulamak bakımından önem arz eder.

“Bilimkurgu ve Gerçeklik” adlı çalışmada bilim kurgu, bilimsel bilim kurgu ve fantastik bilim kurgu olmak üzere ikiye ayrılmış ve bu ayrımında bilimsel olanın işlenişini temel alınmıştır. Bilimsel bilim kurgu bilimsel gerçekliklerin temelinde yükselir. Fantastik bilim kurgu türünde yapıt veren yazarların amacı ise “aksiyomlarına bilimsel mantıki kanıtlar getirmekten çok, fantastik bir atmosfer, bir hava yaratarak okuru bir düşler dünyasına itekleyebilmektir. Fantastik bilim kurgu, bu özelliğiyle, ütopyalara alabildiğine yaklaşır.” (Bayar, 2001: 35)

Fantastik bilim kurgu, fantastik tanımına göz atılması ile daha doğru açıklanabilir. Todorov (2004: 31) fantastiği, “kendi doğal yasalarından başka yasa tanımayan bir öznenin görünüşte doğüstü bir olay karşısında yaşadığı kararsızlık” olarak tanımlar. Bu kararsızlık başka bir ifade ile fantastik bir metni açıklarken “doğal nedenler ile doğüstü nedenler” arasında tercih yapamamadan doğan kararsızlıktır. Okuyucunun kararsızlığını fantastiğin ilk koşulu saymakla birlikte olağanüstülük içeren her yapıta fantastik demenin yanlış olacağı gerçeğini ortaya koymaktadır. Todorov’un bu gerçeği destekleyen diğer koşulu ise okurun alegorik ya da şiirsel yorumu reddetmesi yönüne tavır geliştirmesidir.

Aydınlanma Çağı’na ve akılcılığa bir tepki olarak doğan fantastik gibi bilim kurgu da 18. yüzyılın bir sonucu olarak doğmuş ve insanı kendisiyle karşı karşıya getiren fantastikten farklı olarak, bilim kurgu olayları mantık çerçevesinde delillendirmiş, akli, bilimi, teknolojiyi ön plana çıkarmış, insanı bilim karşısına koymuştur (Ertekin, 2010: 37). Steinmeiz, bilim kurgu ve fantastiği karşılaştırdığında, fantastiğin “daha az genelleştirici, gizemle daha senli benli görünmektedir ve izlekler örüntüsüne indirgenebilirse, yine de, olağanüstü garip olayları fizik yasalarıyla, yeni teknik şemalarla onları nasıl açıklayacağını bilmeyen, araya girmiş üçüncü kişilere anlatırmak eğiliminde” olduğu sonucuna ulaşır (2006: 14).

Hayali olana bakış ve onu anlatış tarzındaki farklılıktan kaynaklanan bu iki türün bir arada kullanıldıklarını görmek mümkündür. Fantastik boyutu dikkate alındığında, bilim kurgu türü yapıtlarını masalsi öğelerden arınık kabul etmek yanlış olacaktır.

Çocuk Edebiyatında Fantastik, Bilim Kurgu ve Fantastik Bilim Kurgu

Çocuk edebiyatı, çeşitli yazınsal türleri ile çocukların zihinsel, ruhsal, sosyal gelişimlerini destekler. Bu gelişim çerçevesinde fantastik ve bilim kurgu türlerinin durumu farklılık arz eder. Edebiyata dâhil edilmesi konusunda üzerinde fikir ayrılıklarına neden olmuş bu iki türün, çocuğun gelişmekte olan zihinsel dünyasına zarar vereceği düşüncesi varlığını korumaktadır. Oysaki bu türlerin çocuğun hayal dünyasını zenginleştireceğini söylemek mümkündür. “Bilgide problemleri ve boşlukları görme, fikir ve hipotezler geliştirme; özgün fikir üretimi; fikirler arasındaki ilişkiyi görme; düşünce parametrelerini geliştirerek yeni bileşimler elde etmek; sonuç olarak bir tasarım ve öngörü yaklaşımı” (Ergün, 2008) anlamına gelen yaratıcı düşünme kaynağını hayal etmekten alır. Hayal etme ve orijinal fikirleri esnek düşüncelerle gerçekleştirme ve sınırları aşabilme bileşenlerine sahip olan yaratıcı düşünmenin egzersizlerinden biri farklılıkları okumadır. Daha kısa bir ifadeyle bu tür yapıtların, çocuğun hayal dünyasını güçlendirilmesinin en olumlu etkisinin, yaratıcı düşünme becerilerinde görüleceği iddia edilebilir. Ayrıca çocukların ilgi ve beklentileri, sıradan ya da olağan kişi, durum veya olaylardan ziyade, alışılmamış, insanüstü veya olağanüstüden yanadır. Onların hayal güçlerinin geniş olması ve olay ya da durumları algılama farklılıkları, okuma bağlamındaki beklentileri ya da ihtiyaçlarını belirleyici etkenlerdir. Çocuğun hayallerinin genişliği ve esnekliği, fantastik ve bilim kurgu türlerindeki yapıtları onlar için ilgi çekici kılar. Bozkaplan (2010) fantastik ve bilim kurgu romanları hakkında yapmış olduğu detaylı ve kapsamlı çalışmasında, çocuğun, uzun süreli okuma döneminin başladığı ilköğretim üçüncü sınıftan itibaren fantastik ve bilim kurgu yapıtlar ile karşılaştırılmasının uygun olacağı sonucuna değinir. Bu bağlamda fantastik ve bilim kurgunun çocuk edebiyatındaki yerine daha dikkatli bakmak gerekmektedir.

Çalışma kapsamında, bilim kurgunun geleceğe dönük toplumsal sorunları incelediği ve bununla ilgili olarak mesajlar getirdiği (Bayar, 1976:16) fikrinden yola çıkarak, Gülten Dayıoğlu’nun Dünya Çocukların Olsa, Işın Çağı Çocukları, Kıyamet Çiçekleri, Ganga, Midos Kartalı’nın Gözleri, Mo’nun Gizemi, Otran ve İkiizler adlı eserleri² fantastik ve bilim kurgu karşılaştırması temelinde analiz edilmeye çalışılmıştır. Böylece bu eserlerin türleri de yeniden değerlendirilmiştir.

² Dünya Çocukların Olsa, DGO; Işın Çağı Çocukları, İÇÇ; Kıyamet Çiçekleri, KÇ; Ganga, G; Midos Kartalı’nın Gözleri, MKG; Mo’nun Gizemi, MG1; Otran, MG2; İkiizler MG3 şeklinde kısaltılmıştır.

Gülten Dayıoğlu'nun Bilim Kurgusunda İnsan ve Mekân

Yazar, yapıtlarında dünyayı ilgilendiren önemli bir problemin çözümünü gerçekleştirecek olan başkahramanların farklılığını, olağanüstülük kaynaklı varoluşu ile ya da idealize davranışlar ile sağlamıştır. Kahramanın olağanüstü bir biçimde ortaya çıkışı ya da var oluşu, fantastik bir unsur olarak değerlendirilebilir. Ganga ve Kıyamet Çiçekleri adlı eserlerde aniden ortaya çıkan kahramanın gizemli bir biçimde ortadan kayboluşu söz konusudur. Işın Çağı Çocukları'nda, Işın Çağı'nın hazırlayıcıları 500 bilgin, zihinsel üstünlükleri sebebiyle tercih edilmiş olup Dayıoğlu'nun kahramanları içinde bilim kurgu türünün özelliklerine tam anlamıyla uygun olanlarıdır. Mo'nun Gizemi üçlemesine bilim kurgusal özelliği kazandıran en önemli yönü insanî değerlerini yitirmemiş bilim insanlarından oluşan kişi kadrosudur.

Yazar, bilim kurgu eserlerinde birbirinden farklı özelliklere sahip insan dışı varlıklara yer vermiştir. İnsana benzemeyen, ondan çeşitli nitelikleri ile üstünlük arz eden varlıklara örnek olarak Mo'nun Gizemi üçlemesindeki Otran gösterilebilir. Otran, eserde doğruyu yanlıştan ayıran ve bunu nakleden varlık rolü üstlenmiştir. Tüm erdem ve değerler onun ifadesiyle belirir; yol göstericidir ve gerektiği zaman görünmektedir. İnsanoğluna yardımcı ve her şeyden haberdar olan, "ana plan" dışında çoğu olayı kontrol eden ve yöneten Otran'a sıra dışı özellikleri kazandırıp onu "gizemli bir enerji" konumuna getiren, yapısı ve değişim/dönüşümü gerçekleştirebilmesidir. Otran'ın bedensel yapısındaki farklılıkların gösterilmesinin amacının, onun insanî zaatlardan arınmış olmasının altını çizmek olduğu söylenebilir. "Otran, ölümsüzlük gücüne sahip çok özel bir varlıktı. Sınırlı bir şekli ve biçimi yoktu. Dilediğinde moleküler, dilediğinde hücrenel bir yapıya dönüşebiliyordu. Varlığını oluşturan moleküller, niteliği bilinmeyen maddelerin bileşimiydi. Ayrıca, molekülleri insanlar tarafından nitelikleri saptanmış olan 92 elementten de izler taşıyordu. Hücre çekirdeklerindeki kromozom sarmalları, DNA ve genetik şifreleri de evrende benzeri olmayan özelliklere sahipti" (MG2:60).

Dönüşüme uğramış insan, bilim kurgunun en yaygın temalarındandır. Bahsedilen bu dönüşüm morfolojik bir özellik taşıyabildiği gibi ilaçlara bağlı olarak da gerçekleşebilir. Bilim kurguda insan türünün dönüşümü genetik mutasyonlara bağlanır (Baudou, 2005: 122). Dayıoğlu, bilim kurgu yapıtlarında dönüşümü ağırlıklı olarak kullanmış bir yazardır. Dönüşümü, insan ile farklı bir varlığın birleşmesi yoluyla ya da ilaçla gerçekleştirir. Başkalaşma olarak da ifade edilebilecek dönüşüm, genellikle olumlu yöndedir. Bilim kurgunun tipik bir özelliği olarak bu değişime sonucunda varlığın zihinsel iletişim kurma, biçim

değiştirme gibi yetileri de kazandığı görülmektedir. "Fuku'lar, yaratılıştan bu yana, insanlığın beklediği gerçek kurtarıcıları... Fuku'lar, Âdem ile Havva'nın hamurundan oluşma, insan özünün, başkalaşım geçirmesiyle meydana gelmişlerdi. Yaradan'ın buyruğuyla gerçekleşen, bu başkalaşım sürecinde, insan özünün kök hücreleri olağanüstü bir değişime uğramıştı. Bu sırada yeni yaratık, Yaradan tarafından, evrenin değişik boyutlarından akıp gelen gizemli enerjilerle donatılmıştı." (KÇ:68). Zaman ötesinden beri kapsüllerde varlıklarını sürdüren Fuku özleri, 3000'li yıllarda kodlanmış olan sürenin de dolmasıyla, görevlerini yerine getirmek üzere canlanırlar.

Işın Çağı'nın "arı insanı" saplantıları, önyargıları, kıskançlıkları olmayan, kin ve nefreti tanımayan, sevgi, saygı, hoşgörü, dostluk gibi kavramların evrensel ilkeler halini aldığı bir dünya vatandaşı olarak şekillenmiştir. Kıyamet Çiçekleri'nin "yeni insanı" ise zihinsel üstünlüğe sahiptir. Yazarın, insanın bilinçsizliğini, kendi yeti ve yeteneklerinin farkında olamamasını, yeni insanı oluşturmak yoluyla eleştirdiğini söylemek yerinde olacaktır. Olağanüstü beyne sahip olan Ganj balıkları, araştırmalarda bulunan Bilgin balıklar, Turna balığı, Olgun Ruhlar "Ganga'nın; Arınık Ruhlar, Gizemli Esinti "Kıyamet Çiçekleri'nin; Soyu Mısır'a dayanan damağı mühürlü kedi ise "İkizler'in fantastik boyutunu gerçekleştirirler.

Yazar, fantastik ve bilim kurgu türü eserlerinde, arkeoloji bilimine verdiği değerin bir sonucu olarak mekân çeşitliliğini antik kentler, mistik ortamlar, farklı gezegenler ve kutsal olduğuna inanılan tabiat biçimleri ile sağlamıştır. Ganga, Kıyamet Çiçekleri, Midos Kartalı'nın Gözleri adlı yapıtlar antik kent ve mistik ortamlardan yola çıkarak bu bakımdan fantastiğin alanına girer. Mo'nun Gizemi üçlemesinde ise gizemli mekânlardan uzaya kadar birçok alan yapıtın sahnesi olur. Üçlemede var olan bu mekânsal çeşitlilik, bilim kurgu ve fantastik arasındaki ilişkinin devingenliğini de sağlamaktadır. Dünya Çocukların Olsa'da, uzayda başlayan macera yeraltı kentinde son bulur. Burada yeraltı kenti "dünyayı ele geçirmeye çalışan gizli güçlerin üssü olarak" kullanılmıştır (Güneş, 2010: 132).

Temaları Bakımından Gülten Dayıoğlu'nun Bilim Kurgusu

Bilim kurgu yapıtları, bilim ve teknoloji temelli bir duruş sergiler. Jacques Baudou "Bilim-Kurgu" adlı eserinde genel anlamda bilim kurgu türünün büyük temalarını uzay, zaman, makineler, başka dünyalar, başka boyutlar ve dönüşüme uğramış insan olarak belirlemiştir. Bu temaların işleniş biçimleri bilim kurgu olanı ve olmayanı ya da bilim kurgunun nitelik ya da derecesini belirlemeye yardımcı olacaktır.

Yazılı olsun görsel olsun bilim kurgu yapıtlarının dayanaklarından en önemlisi, muhakkak ki teknoloji ve

getirdiği yeniliklerdir. Bu yenilikler olumlu ve olumsuz yönleriyle işlenmeye değer veri kaynakları sağlamaktadır. Bilim kurgularında teknolojinin yarattığı sorunlara, yine teknolojinin yardımıyla çözüm bulunmaya çalışılmaktadır. Otran'da gözü hiçbir şeyden yılmayan bir canavar kılığına sokulan teknolojinin insanı tutsak alması, insanın içsel enerjisini yok etmektedir. "Yeryüzündeki her türden gürültü" ifadesi ile kimi zaman yüksek binalar ile dolu bir büyükşehirin hengâmesi kadar yerel, kimi zaman çıkarları için başka toplumların özgürlüğünü, yaşamasını engelleyici müdahalelerde bulunmak gibi evrensel bir sorun olarak insanın doğasını ve varlığını kirleten her şey ifade edilmek istenir. İnsan teknolojiden doğan bu zararı doğaya ve diğerlerinden önce kendine vermektedir. İnsanoğlunun "insanlık dışı eylemleriyle yazık ki doğa ve öteki canlılar karşısında saygınlıklarını" yitirmelerine değinilmiştir. Teknolojinin hükmediciliği ve kontrol altına alınmasının güçlüğü, onu geliştiren ve kullanan bireylerin köleleşmesini ortaya koymaktadır.

İçsel tüm güzelliklerin katledilmesinden teknolojiyi sorumlu tutar. İnsanoğlu "evrimleşip uygarlaştıkça başta teknoloji olmak üzere pek çok konuya odaklanmak zorunda kaldılar. Dikkatleri, yeryüzünde beliren türlü gelişmelere ve olaylara yöneldi. Duyarlılıklarını yitirdiler. Katılaştılar. Sezgileri köreldi. Göksel enerjilerle bağları koptu. İletişim kapıları kapandı. Duygu sağırı, duygu körü oldular." (O:218) "Dünya çapında bilimciler ve teknik adamlar, insanoğlunun rahatına konforuna yönelik, akıl almaz üreti ve yaratılarda bulunuyorlar. Ancak, insan için yapılan bu tür keşiflerde, icatlarda hep, insanın özü iskanıyor." (İ:318). Ayrıca yazarın duyarlık, sezgi, duygu gibi insanın özüne, yaratılışına ait olan ve insanı insan yapan değerleri sıkça telaffuz ettiği de görülmektedir. Teknolojinin olumsuz getirilerini eleştiren yazar iyi kötü ayrımını çocuk okura kimi zaman öğretici bir biçimde kimi zaman ima boyutunda hissettirir. "Aslında teknolojik alanda gerçekleştirilen gelişmeler, kötü bir durum değil, tersine teknolojinin yardımıyla, insanlara rahatlık, kolaylık, sağlık ve mutluluk sağlayan, akıl almaz araç-gereçler, ilaçlar üretiliyor." (KÇ:131)

Genetik bilimi, bilim kurgu edebiyatının beslediği kaynaklar arasında önemli bir yere sahiptir. Mo'nun Gizemi üçlemesi genetik bilim temeline kurulmuştur. Binlerce yıl deniz kabukları ve yosunlar arasında kalmış olan genç Mo fosilinde, canlı üreme hücresi bulunup bunun yumurtaya dönüşmesi ile 2500 yıl önce nesli tükenmiş olan Mo yaratığını yeniden yaşama getirilmesi, insan ve Mo yaratığından yeni bir tür elde etme amaçlı İn-Mo-San planının da ilk aşamasının gerçekleşmesidir. Burç ile Defne'nin ikiz bebeklerinin laboratuvar ortamında gelişmelerinin sağlanması, eserin genetik bilimine dayalı diğer unsurudur. İkizlerin, bilim kurgu bağlamında olağandışlıkları; DNA sarmallarının iki

yerine üç olması, anne karnı yerine laboratuvarında oluşturulmaları, sadece insana ait genleri değil, efsanevi Mo yaratığının ve dünya dışı bir varlığın genlerini de taşımalarıdır.

Yapıtın kurgusu, insan soyunun yozlaştırılması fikrini içeren İn-Mo-San planı üzerine inşa edilmiştir. Yuma'nın haris bir düşünceyle gerçekleştirmeye çalıştığı bu plan, Mo ağırlıklı insan türetme amacını taşımaktadır. "Mo'lar az kıvrımlı fakat göksel enerji yüklü, beyin yapısına sahiptirler. İnsan beyni ise, yoğun kıvrımlardan oluşan, çok gelişmiş bir yapıya sahiptir. Mo ve insan beyinlerinin bu iki özelliği gelecekte umulan düzeyde birleşecektir." (MG:280) Ölümsüz olma çabası, modasını bugüne kadar yitirmemiş ve bundan sonra da yitirmeyecek bir arayıştır. Yazar, Dünya Çocukların Olsa'da genetik çalışmaların sadece insanı olumsuz yönde etkileyen noktalarına değinmemiş gençlik aşısına da yer vermiştir. İkizler'de, ölümsüzlük geni, insan ruhunu açıklamaya çalışan "Can Şifresi" ile isimlendirilmiştir. Bununla birlikte can şifresi adı verilen bu genin insanoğlunda da bulunduğu fakat insanın farkında olmadığına gönderme yapılmıştır (İ:290). Ganj nehrinin kimyasal yapısında meydana gelen değişiklik sonucu "Ganjlılar" adı verilen yeni bir türün ortaya çıkması (G:35/36) genetik çalışmaların ürünüdür.

Bilim kurgunun tipik öğelerinden biri, yapılan bilimsel ve deneysel çalışmalar ile bozulan ya da idealize edilen genetik yapıdır. Genetik müdahaleler, Dayıoğlu'nun eserlerinde görülmektedir. Baudou (2005:115), bilim kurgu eserlerinde genellikle yapılan genetik müdahalelerin kimi zaman birey ile birlikte sosyal yapı üzerinde de etkili olduğunu belirtir. Bu görüş Işın Çağı Çocukları'nda kısmen de olsa görülmektedir. Genetik yapıdaki değişim farklı bir çağı açacak kadar köktendir. Tarım küresinde, bitkiler üzerine yapılan genetik çalışmaların, bilginlerin ve maymunların yaşamış olduğu önce fiziksel daha sonra tinsel değişimlere neden olması buna örnek olarak gösterilebilir. Kıyamet Çiçekleri'nde, devleşmiş varlıklar; Midos Kartalı'nın Gözleri'nde, insanlar üzerinde denenilen ilaçlar nedeniyle gen bozulması; devlik ve cüceliğin yanı sıra insan vücudunun kıllarla veya kalın bir kabuk ile kaplanması yoluyla genetik bilim teması işlenmiştir.

Bilinçli yapılan genetik müdahale "yeni insan"ı oluşturma çabası çerçevesinde ortaya çıkmıştır. İlk yeni insan Hörü, eğitim ile birlikte genetik yapısı uyarılarak değişime uğratılmıştır. "Yenicanlar, hücreleriyle Hörü'nün varlığını sarıp, kendi varlıklarından, değişik nitelikte titreşimler gönderiyorlardı. Bu güçlü titreşimler Hörü'nün genetik yapısını uyarıyordu." (KÇ:176)

Klonlama da genetik tema kapsamında ele alınır. Yazar, canlının çoğaltılmasını Mo'nun Gizemi

üçlemesinde irdeler. Kopyanın fazla yaşamadan ölmesi ve kopyalamanın ahlâkî değerlendirmesinin yapılması, konu hakkında ahlâkî ilke ve değerlerin bilimin önüne geçtiği ve bu sebeple kopyalamanın üzerinde fazlaca durulmadığı yorumunu yapmaya iter. Yazarın genetik bilimi ile ilgili açıklamalarının tamamen bilimsel olmaması, yapıtlarının fantastik bilim kurgu kategorisine konulmasının nedenlerinden biri olarak gösterilebilir.

Bilim kurgu yapıtlarında sıkça yer alan dönüşme ve değişme motiflerinin temelinde evrimleşme vardır. "Kutsal deney", Yaradan tarafından insanoğluna vaat edilmiş, onun en üstün özelliklere sahip olabileceği bir evrimleşmeyi ifade eden "Son Evrim"i gerçekleştirmek için önemli bir adımdır. "Kromozomlardaki boş alanlar dolduğunda, insan Son Evrim'e erişmiş olacaktı (...) Gençler Son Evrim'i, insanoğlunu özgürlüğü olarak tanımlıyorlardı. Çünkü Son Evrim'e erişen insanın varlığı hiç bir şekilde sınırlanmayacaktı. O insan, değişimi-dönüşümü başaracaktı. Zihinsel yapısı gelişerek, canlı bir bilgisayar gibi sınırsız işlevler kazanacaktı. (...). O zaman insan istediği şekle bürünebilecekti. İsteddiği yaşam ortamlarında, örneğin karada, deniz diplerinde, uzaydaki çeşitli galaksilerde yaşayabilecekti" (O:11). İnsanî özelliklerde umulan bu değişmelerle birlikte, özün insan olarak kalması ve insanın ölümlü olmasının devam ettirilmesi yapıta bir anlamda gerçekçilik katar. Son Evrim'in gerçekleşme sürecinin gecikmesinin sebebi olarak, insanoğlunun "benmerkezli yaşamlarının burgacında debeleniyor" olması gösterilmiştir. Hâkim bakış açısı bu durumu "Yaradan tarafından insanlara verilmesi planlanmış olan Son Evrim armağanından haberleri bile yoktu. Yaratılış aşamasında, varlıklarına aktarılan bu bilgi, belleklerinin dipsiz derinliklerine itilmişti. Zihinsel, fiziksel ve ruhsal varlıklarıyla sanki görünmez bir kabuk içine tutsak olmuşlardı. Sevgisiz, duygusuz, acımasız, umutsuz, günübirlik, öylece yaşayıp gidiyorlardı." (O:65) şeklinde açıklar. Son Evrim için gerekli olan yazarın eserlerinde sıkça kullanmış olduğu arınmadır. Son evrimde başarılı olamama nedeni ise "yeryüzünün kirli maddeleri"nin var olmasıdır. Son Evrim Ganga'da da zikredilir. Evrimin sonucu "Olgun Ruhlara dönüşmek" olup çok az kişinin bunu başarabileceği ifade edilmiştir (G:153). Işın Çağı Çocukları'nda tamamlanan evrim, insanı "arı insana" dönüştürmüş ve benliğini tüm kötülüklerden temizlemiştir.

Burç, Defne ve Ece'nin asıl özlerinin insan olarak kalması kaydıyla isteyip ve yoğunlaştıkları varlıklara dönüşebilme yetisini kazanmaları; ikizlerin başka varlıklara dönüşebilmeleri; uzaya açılabilmeleri, Arka gezegenine gidebilme için küçülebilmeleri, buğday tanesine dönüşmeleri bu değişim ve dönüşümün çeşitli görünümüdür. Güçlendirilmiş genlerin de etkisi ile ikizlerin, bedenlerinde açılan yaraları, avuçlarındaki

enerji yoluyla sağaltabilme gücüne erişmeleri insanî özelliklerinin başkalaşması olarak değerlendirilebilir.

Son Evrim'de bahsedilen değişim ve dönüşümün en önemli özelliği "öz"ün "ruh"un zarar görmemesi aksine onun da yetkinleşmesidir. Bununla birlikte değişim ve dönüşüm ölümsüzlük ile de bağdaştırılmıştır. Eserde, Burç, Ece ve Defne'ye insanüstü özellikler kazandırılmış olsa da ölümsüz olmadıklarına da vurgusu yapılır; insanoğlunun ölümsüzlük kavramını kafasında tam olarak oturtmadığının ve asıl ölümsüzlüğün "insan bedenindeyken yazmış oldukları kitaplarla, çizdikleri resimlerle yarattıkları bestelerle.. yaptıkları heykeller, binalar, köprüler, anıtlarla... keşiflerle, icatlarla..." (O:221) sağlayabileceğinin altını çizer.

Evrım, bedensel anlamı dışında baskın bir biçimde zihinsel bağlamda kullanılmıştır. Ganga ve Kıyamet Çiçekleri'nde yazar beyinsel/zihinsel evrimi yüceltir, kolay ulaşılamayacak bir aşama olarak hazırlar. Ganga ve Kıyamet Çiçekleri'nin ortak anlayışı, insanoğlunun zihinsel evrimi tamamlayamadığı yönünde kurulmuştur. Zihinsel evrimi tamamlayan insanlar, gelecekte, işaret ve simgeler ile karmaşıklaştırılan kıyamet kehanetlerini çözebilecek (KÇ:13), zihinsel iletişim kurabilecektir (G:116). İnsanın karmaşık maddi değerler ile kuşatılması onun beyinsel evrimin bilincine varamamasına neden olmaktadır (G:118). Kıyamet Çiçekleri'nde, evrim sonucunda kendini gerçekleştirmiş yeni insanlarda zihin düzeylerinin yükselmesi ve bu çerçevede edebiyat ve güzel sanatlarda üstün ürünler verebilecek ve zihinsel, dilsel, yazınsal iletişim sağlayabilecek yeni bir dil bilincinin oluşması beklenmektedir (KÇ:326). Böylelikle yazarın bilim ve sanata verdiği önemi eserlerinde hissettirdiğini söylemek mümkündür.

Değişim ve dönüşüme farklı bir bakış açısı ile de yaklaşmıştır. Yazar değişimin temelini insanda bulur, asıl değişime uğramış olanı insanoğlu olarak belirler. "Araştırmayı derinleştirince, insanoğlunun, yaratılış sürecinde, duygu, düşünce, sezgi gücü yönünden, açık ve yalın bir yapıya sahip olduğunu sezindiler. Zamanla, bu özelliklerin yitirilmiş olmasına insanlık adına üzüldüler" (KÇ:100). Onun yapacağı müdahale, insanoğlunu yaratılıştaki saflığına ulaştırmak amacını taşımıştır. Bununla birlikte evrim sadece insanlara ait bir gelişim süreci olarak değil, diğer varlıklar için de kullanılmıştır. Yenican'lar, Fuku'lar gibi insan dışı varlıklar için de evrim söz konusu olmuştur.

Yeni bir dünyaya olan ihtiyacın çıkış noktası insanoğlunun "teknoloji canavarının" tutsağı olmasıdır. Teknolojinin etkisiyle hızlanan yaşam biçimi insanın kimlik ve benliğinin yitirilmesini hazırlar. Bu hız, bu yitirilişin farkına varılmasını da engellemektedir.

Mo'nun Gizemi, insan varlığının yozlaşmasını onun yaşadığı acılara bağlar. İnsanın, özüyle olan bağlantısını koparacak durumlar ve bunların sonucunda gelen acılar için yapılan en somut gönderme, İkinci Dünya Savaşı'nda Amerika'nın Japonya'ya attığı atom bombasının sonuçlarıdır. Yuma'nın da hırsıyla beslediği bilim aşkına, ailesini kaybetmenin derin üzüntüsü de eklenince ortaya çıkan en belirgin duygusu nefret olmaktadır. Varlığı yozlaşan insanların, Son Evrim tetiklemesinden etkilenmediği ve kötü enerjiler ile hayatını sürdürdüğü ifade edilmiştir (O:336). Yazar Mo'nun Gizemi üçlemesinde ütopyasını "Dinginlik Diyarı" üzerine kurar. Kıyamet Çiçekleri'nde "Cennete dönmüş dünyada, silahsız bir toplum düzeni" korular, ormanlar ile işe başlanır. Kasırga, yanardağ patlaması gibi doğal afetleri, ozon deliğinin kapanması, deniz, nehir gibi su kaynaklarının temizlenmesi ve toprak verimliliğinin yanında yazar olumlu enerjiyi ütopyasının kuruluşu için yeniden devre sokar. Olumlu enerji, magmadaki enerji dengesizliğinden, savaşımlara kadar birçok olumsuzluğu bitirmiştir. Yazar, istenen dünyanın yeşil olmasını eserlerinde sürekli vurgular. Midos Kartalı'nın Gözleri'nde, devletlerin müzelerine yabancı eser kabul etmeme kararı alınır. Var olan eserler gerçek sahibine verilir. Yazar "dünya barışını", ülkeler arası "turistik iletişim" ağı sayesinde insanlar arasında oluşan ilgi ve sevgi bağı ile kurar (MKG:168). Ganga'da insanın sahip olma hırsını yok eder, onu iyilik ve güzellik hizmetine alır, ayrıca dünyalı olma bilincini yerleştirir, bununla birlikte dünyada ülkeler arasındaki sınırları kaldırır.

Işın Çağı Çocukları adlı eserde kurulan mutlu dünya, savaşların bitmesi ile gerçekleşir. İnsanoğlunun, kıskançlıktan, öfkeye, kendini beğenmişlikten, yalana kadar kötü olan tüm özelliklerden kurtulması "arınma" yoluyla olur. İnsanın, evrenin yüce yarattığı olması vurgulanır. Bu vurgu ile insan kelimesi anlam itibarıyla tekrar hatırlatılır. Yeni İnsan Işın Çağı'nı oluşturmuştur. Sınırlar, ırk, dil, din ve renk ayrımı yine eleştirilir. İnsanlar arasında "elbirliği, güç birliği, gönül birliği" oluşturularak dünyanın eski ve doğal güzelliklerine kavuşturulması amacını taşır. Yeni bir insanlık tarihi yaratma görevi, Dünya Çocukların Olsa'da, çocuklara verilmiştir. Yetişkinlerin suçunun cezasını çekerek olgunluğa erişen çocuklar birbirlerini sadece 'insan' oldukları için severlerken hiçbir ayrımcı davranışa yer vermezler. Yazar eserinde kurmuş olduğu ve eşitliği merkeze aldığı dünyasında, tek yaratıcı olan Allah'ın varlığının kabulüne inanır. Bu yeni dünyada savaşı hiç yaşamamış, duymamış barış, eşitlik ve özgürlük ortamında doğan ilk kuşaklardan bahseder. Dünya çocukların olduğunda, yine elbirliği, güç birliği, gönül birliği oluşturulur. Dayıoğlu'nun ütopyası, gerçekçi insan nitelikleri ile yakından ilgilidir. İdeal insanın

arınma, olgunlaşma gibi süreçleri başarıyla tamamlaması gerekmektedir.

Dayıoğlu'nun bilim kurgu eserlerinde, uzay ve uzayda yolculuk ile ilgili unsurlara çok sık olmasa da rastlanır. Mo'nun Gizemi üçlemesinde, uzay bir amaç değil bir ölçü olarak gösterilmiştir. "İsteddiği yaşam ortamlarında, örneğin karada, deniz diplerinde, uzaydaki çeşitli galaksilerde yaşayabilecekti" (O:11). Yine ikizlerin, Arka gezegenine ulaşmak için yapacakları yolculuk öncesinde bedensel anlamda küçülmüş olmaları odak noktayı uzaydan bedensel değişime çevirir (İ:330). Dünya Çocukların Olsa'da uzay ile ilgili verilen bilgiler detaylı değil sadece asıl konuya yönelten mahiyettedir. Bu sebeple "bilimsel terim" kullanılacak bir anlayış ile yaklaşılmamıştır. Uzay balinaları, uzay filleri, uzay yengeci, uzay topacı vb. gibi araç ve makineler konudaki işlevlerine uygun olarak masalsi özellikte verilmiştir. Kıyamet Çiçekleri'nde, kıyametten kaçmaya çalışan ülkelerin uzayda gezegen oluşturma çabasından sadece bahsedilir. Bu çaba, eserin olay örgüsünü yönlendirici bir nitelikte görünmemektedir (KÇ:102). Ele alınan kitaplarda, uzaya en fazla Işın Çağı Çocukları yer vermiştir. Uzayda kurulan tarım küresi ve bu tarım küresinde yapılan çalışma ve yeniliklerle dünyaya ve insanoğluna etkide bulunma eserin temel konusunu oluşturur. Uzayda yerleşme, yaşama alanı oluşturma ile birlikte insanın uyum sürecinde yeni bir dil gerekliliğini öngören yazar uzay dili geliştirir (İÇÇ:15,106). Uzayın, Işın Çağı Çocukları'na bilim kurgu özelliği katan, yazarın diğer yapıtlarına nispeten fazlaca yer verdiği bir tema olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır.

Diğer yazınsal türlerle kıyaslandığında bilim kurgular, gelecek ile daha fazla ilişkilidir (Seed, 2011: 97). Dayıoğlu'nun bilim kurgusunda zamanı şekillendirmeler cesur değildir. Yazar, zaman kavramını Mo'nun Gizemi üçlemesinin üçüncü cildi olan İkizler'de esnetir. Fantastik kurguların öğelerinden de biri olan geleceği görme yetisi, bilimsel görünümlü etkilerle açıklanmıştır. Dünyanın "Foton Kuşağı"nın etkisi altına girmesiyle "insan zihninin algılayamayacağı kadar büyük değişim-dönüşümler gerçekleşecekti. İnsan, ilk oluşumundan bu yana tüm geçmişinin bilincine varacak, geleceği de görme yetisi kazanacaktır" (İ:83). Zamanda yolculuk özellikle geleceğe yapılan yolculuk, bilim kurgu türünde sık rastlanan bir diğer motiftir. İkizler'de, geleceğe yolculuk "zihinsel" bağlamda yapılmıştır. İkizler, "özel ışın demetleriyle" "akıl ve ruh eşliğini" aşarak geleceğe yolculuk yapmışlardır (İ:218-219). Geleceğe yapılan zihinsel yolculuk, yazarı zaman makinası oluşturma yükümlülüğünden kurtarmıştır. Sezgi ve duyumsama sözcükleri yazarın geleceğe yolculuk ile ilgili adımları temkinli hale getirmiştir.

Bilim kurgunun zaman ile olan ilişkisi sadece geleceğe yönelik olmayıp içine geçmiş de katarak çoklu bir görünüm kazanır (Seed, 2011: 99). İkizler, geçmişe dair bilgi ve görüntü elde edebilme özelliğine sahiptirler (İ:244). Buna bağlı olarak, olup biteni kavramak için belge ve görüntüleri, edindikleri bilgileri göz bebeklerine kaydetmeyi ve kaydettikleri bilgileri farklı zihinlere aktarmayı da gerçekleştirerek gelişimlerine yeni özellikler eklemeyi başarmışlardır (İ:270,278).

Genellikle bilim kurgu eserlerinde, yaratıkların konuşturulması yazarların önemseydiği ayrı bir husustur. Dayıoğlu bilim kurgu eserlerinde dilsel iletişimin yanı sıra “zihinsel iletişim”i sıklıkla kullanmıştır. Mo’nun Gizemi üçlemesinde Mo’ların ve onların genlerinin aşılmasından sonra Defne ve Burç’un zihinsel iletişim yetisini kazanmaları, Ganjlılar’ın yedi yıl boyunca izlediğini Ganga ile yedi yılın sonunda “olağanüstü zihin alışverişi”ne girmeleri (G:31), Fuku’ların kendi aralarında zihinsel iletişimi tercih etmeleri eserlerin bilim kurgu özelliklerine katkıda bulunur. “*Bu iletişim yönteminde sözcükler yoktu. Birbirlerine, telgrafta kullanılan Mors alfabesi gibi değişik dalga boylarında titreşimler gönderiyorlardı. Bu titreşimler, sadece uzun kısa çizgiler ya da noktalar değildi. Hem yeryüzünde, hem de kendi yaşam boyutlarında bulunan, çeşitli şekilleri kapsıyordu. Fuku’lar, beyinlerindeki dil loplarında, bu şekilleri çözümlüyorlardı.*” (KÇ:84)

Dilsel iletişimin yerini bir anlamda telepati olarak adlandırılabilir bir iletişim türü almıştır ve bu bilimsel görünen bir temel ile sağlamlaştırılmıştır. Dilsel iletişim, beyinsel yoğunluğu, zihinsel iletişimi bozar bu nedenle beyinsel titreşimler ve düşünce akışı tercih edilir. Bahsedilen bir diğer iletişim çeşidi ise göksel iletişim olarak adlandırılan manevi bir bilgi, sezgi, duygu alışverişidir. İlahiliği ve kutsallığı yüklenmiş olan göksel sözcüğünün tercih edilmesinde insanın doğuştan getirdiği temizlik, saflık özelliklerinin etkisi vardır. “*Ama bebek büyüdükçe, gen belleklerinde belirginleşen kirli anılar, yaşam ve çevre koşulları, o ışınların akışını engellemeye başlar. Zamanla göksel iletişim kanalları tıkanır*” (O:180). Bunların dışında zihne bilgi aktarımı, zihinsel güçleri kullanarak tarama yapabilmeleri, düşünce okuma gibi birçok iletişim süreci de eserde varlığını göstermiştir.

SONUÇ

Bilim kurgu eserleri çoğunlukla, gerçek amacı bu olmadığında dahi, ahlâki bir erdem için savaşım verir. Kimi zaman farklı gezegenlere kurdukları yaşamda dünya ve insanlık için temiz bir dönem başlatmaya, kimi zaman dünyaya ve insanlığa hâkim olmaya çalışan kötü bir güce karşı koymaya çalışır. Bazen ise en iyiyi ve en güzeli bulma savaşımıdır. Gülten Dayıoğlu’nun, bu savaşımın amacına yönelik olarak, çocuk edebiyatının

eğitici olma ilkesini gayet verimli kullandığını söylemek mümkündür. Hayal etmek bir anlamda, insanın hayal edilene hazırlanması, hayal edileni planlamasıdır. Bilim kurguda hayal gücü bilimsel dayanaklarla sınırlandırılır. Bu özelliği ile bilim kurgu yapıtları çocukların bilişsel ve düşünsel gelişimleri için etkili bir tür haline gelir. Dayıoğlu’nun ele alınmış olan Kıyamet Çiçekleri, Ganga, Midos Kartalı’nın Gözleri, Mo’nun Gizemi, Otran ve İkizler adlı eserleri fantastik bilim kurgu alanına; Dünya Çocukların Olsa ve Işın Çağı Çocukları adlı yapıtları ise bilimsel bilim kurgu alanına dâhil edilebilir.

Fantastik motiflerden yararlanarak, geleceğin dünyasını yetkin bir biçimde sentezleyen ve bilim kurgu türündeki eserleriyle çocuklara hayal etmenin sınırsızlığını gösteren Gülten Dayıoğlu, yaratmış olduğu alternatif dünyaları üstün ahlâk ilkelerini, insanlık adına kullanır; insanlığı ve dünyayı yeniden yorumlar. Aykırılık ya da katıksız bilim kurgu adına geleceğe öncülük etmek amacıyla yapmaz. Bununla birlikte eserlerinde, kişileri, vermek istediği iletiler için bir aracı olarak görür. Yazarın, olumlu kahramanların çocuk okura rol model olacağı fikrini taşıdığını söylemek de mümkündür.

Gülten Dayıoğlu’nun bilim kurguya yaklaşım biçimini, kullandığı masalsı özelliklerinden yola çıkarak fantastik bilim kurgu kapsamında değerlendirmek gerekmektedir. Eserlerinin çoğunun bilimsel bilim kurgu kapsamında değerlendirilmemesinin nedeni bunların tamamen bilim temelinde kurulmamasının yanı sıra, yazarın sıklıkla “olağanüstü, olağandışı, gizemli” kelimelerini kullanmış olması ve fantastik mekân ve kişileri işlemesine bağlanabilir. Bununla birlikte yazar, fantastik bilim kurgu eserlerini, Bayar’ın tanımına paralel oluşturmuştur. O, içe yönelimde çocuğa doğru yolları göstermeyi amaçlamış, bunda da başarıya ulaşmıştır.

Bilim kurgu bir anlamda var olan dünyanın eleştirisidir. Gülten Dayıoğlu da bilim kurgu yapıtlarını böyle bir amaç paralelinde kurgular. Yazar, çocuğa insanın eleştirisini “arı” ve “yeni” nitelermeleri ile yapar. İnsanın kullanılmaya hazır güç ve yeteneğinden habersiz olduğunu da sıkça vurgular. Fantastik bilim kurgunun yapısına paralel kurduğu dünyalarda evrensel erdemleri temel alan yazar, insanda ahlâkî iyileşme isterken zihinsel bakımdan da gelişmesini bekler. Sever (2001: 38) Mo’nun Gizemi’nin ilk cildi için okuru “bilimsel verilerle de desteklenmiş düşsel bir serüvene ortak ettiğini” ifade etmiştir. Sever’in belirttiği bu düşsel serüven ifadesini incelenmiş olan diğer eserler için de kullanmak mümkündür.

Sonuç olarak, okuduğu kitaplarda farklı dünyalar ile karşılaşan çocuk, gerçek dünyanın analizini daha kolay yapabilir. Bilimin ve teknolojinin hızlanarak

gelişmesiyle birlikte insanın veya insanlığın gelecekteki yerini belirleme çabasında olan bilim kurgunun, içerdiği serüvenleri, daha yaşanmamış zaman ve mekânıyla çocukların ilgisini çekecek, onları okumaya daha fazla yaklaştıracak özellikte olması, çocuk edebiyatı bağlamında üzerinde hassasiyetle durulmasını da gerektirmektedir.

KAYNAKÇA

- BAYAR, Zühtü. (2001). *Bilimkurgu ve Gerçeklik*. İstanbul: Broy Yayınevi.
 BAUDOU, Jaques. (2005). *Bilim-Kurgu*. Ankara: Dost Kültür Kitaplığı.
 BOZKAPLAN, Dilek İ. (2010). "1990-2008 Arası Çocuk Edebiyatımızda Fantastik ve Bilim-Kurgu Romanlar Üzerine Bir İnceleme". Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
 DAYIOĞLU, Gülten. (2001). *Işın Çağı Çocukları*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
 DAYIOĞLU, Gülten. (2003). *Kıyamet Çiçekleri*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
 DAYIOĞLU, Gülten. (2005). *Ganga*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
 DAYIOĞLU, Gülten. (2005). *Midos Kartalı'nın Gözleri*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
 DAYIOĞLU, Gülten. (2006). *Dünya Çocukların Olsa*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
 DAYIOĞLU, Gülten. (2011). *İkizler (Mo'nun Gizemi-3)*. İstanbul: Altın Yayınları.
 DAYIOĞLU, Gülten. (2012). *Mo'nun Gizemi*. İstanbul: Altın Yayınları.
 DAYIOĞLU, Gülten. (2012). *Otran (Mo'nun Gizemi-2)*. İstanbul: Altın Yayınları.
 DURU, Orhan. (1976). "Çağdaş Tekniğin ve Bilimin Önem Kazandırdığı Tür: Bilim-Kurgu ya da Gerçekle Sınırlanmış Düşçülük". *Milliyet Sanat Dergisi* 167, 11-16.

- ERTEKİN, Aydın. (2010). "Fantastik Yazın Nedir?" *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 9 (1), 35-46.
 İSMİHAN, Erdal. (2005). "Bilim Kurguda Temel Kavramlar ve Kahramanlar". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 3(2), 153-162.
 GÜNEŞ, Serkan. (2010). "Yeraltı Mekânı ve Kavramının Toplum ve İncelem Üzerine Etkisi". *METU İFA* 27(2), 125-139.
 HAMDAN, S. I., Vengadasamy, R., Yusof, M. N., HASHIM, R. S. (2012). "Ideas in Science Fiction: Probing Contemporary Contexts through Science Fiction Texts". *Asian Social Science* 8 (4), 153-158.
 JOHNSON, B. D. (2009). "Science Fiction Prototypes Or: How I Learned to Stop Worrying about the Future and Love Science Fiction". In *Intelligent Environments*, 3-8.
 MENDLESOHN, Farah. (2009). *The Intergalactic Playground. A Critical Study of Children's And Teens' Science Fiction*. Mcfarland.
 OSKAY, Ünsal. (1982). *Çağdaş Fantazya Popüler Kültür Açısından Bilim-Kurgu ve Korku Sineması*. Ankara: Tomurcuk Matbaası.
 ÖZDEMİR, Emin. (2007). *Yazınsal Türler*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
 ÖZLÜK, Nuran. (2011). *Türk Edebiyatı Fantastik Roman*. İstanbul: Hiperlink.
 ROBERTS, Adam Charles. (2006). *Science Fiction (New Critical Idiom)*. Londra: Routledge.
 SEED, David. (2011). *Science Fiction A Very Short Introduction*. New York, Oxford University Press.
 SEVER, Sedat. (2002). "Mo'nun Gizeminin Yazınsal ve Eğitsel Özellikleri". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesi Dergisi*, 33 (1), 29-38.
 STEINMEIZ, Jean-Luc. (2006). *Fantastik Edebiyat*. Ankara: Dost Kültür Kitaplığı.
 TODOROV, Tzvetan. (2004). *Fantastik Edebi Türe Yapısal Bir Yaklaşım*. İstanbul: Metis Eleştiri.
 UĞUR, Veli. (2010). "Türk Edebiyatında Fantastik Roman". *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 42 (42), 133-154.
 Yumuşak, Firdevs C. (2012). "Ütopya, Karşı-Ütopya ve Türk Edebiyatında Ütopya Geleneği". *Bilgi* 61, 47-70.